

TRAMONTANA

Pieta Bot

Tramontana

Copyright © 2024 Pieta Bot

ISBN: 9789464927887

I

ASIEL

‘Alleen door turbulentie stort een vliegtuig niet neer,’ zei de vrouw die naast hem zat, ‘het is de Tramontana. Maar wees gerust, ze brengt mooi weer.’

Ze had het goed gezien vanmorgen. Het was geen alledaagse angst die hem overviel, die heeft hij niet meer te vrezen. Een fout colbert, te dunne of te dikke soep, een blik op een collega, het zal hem de kop niet meer kosten. Hij wilde blijven leven en dat verbaast hem. De laatste tijd gaat hij te vaak slapen in de hoop niet meer wakker te worden.

Vliegtuig, bus, trein, trein, trein, taxi. In de cadans van het spoor herhalen de woorden zich, ze proberen hem bij de les te houden. Nog even. Hij kijkt uit het raam. Takken van een solitaire boom geven zich over aan de wind, alsof ze het fijn vinden, die spanning zich zover mogelijk voorover te buigen zonder te knappen. ‘Wacht maar’, waarschuwt hij. Welke naam de boom past weet hij niet. Over een jaar misschien. Nu hij cultuur inruilt voor de natuur zal hij haar leren kennen, stukje bij beetje. Niet alles tegelijk. Eerst wakker blijven. Uitstappen op het juiste station en met zijn schriële lijf overeind blijven.

Dat bergen dichterbij lijken dan ze in werkelijkheid zijn is niet alarmerend, ze zijn hoe dan ook niet beloopbaar, niet met zijn bagage. De vraag is wie hem hier komt redden. Vuilcontainers die nog niet zijn omgewaaid klepperen om het hardst. In hun midden staan auto’s zij aan zij, geen ervan draagt een taxiteken,

niemand wil aan hem verdienen. Overgeleverd aan het toeval is hij. Hij had de batterij van zijn telefoon op moeten laden, maar aan hadden heb je niets, zei zijn vader altijd. Hoe waar, hij had hier nu niet zo berooid hoeven staan als inzichten zich eerder zouden aandienen, daardoor lijken ze soms zo zinloos.

Hij blaast de handen warm die in staat bleken dingen te doen die hij tot voor kort onmogelijk achtte en veegt krullen uit zijn gezicht. Ook zinloos, ze blijven terug waaien zolang hij tegen de wind leunt. Ze zijn lange tijd zijn handelsmerk geweest, net als zijn afkomst, al liep hij daar niet mee te koop. Veel vrouwen van zijn generatie hadden een opmerkelijke fascinatie voor het Jodendom, toen dat nog salonfähig was. Nu hem een klui-zenaarsbestaan wacht, maakt het allemaal niets meer uit. Desnoods scheert hij zich kaal.

Er is nog steeds geen mens op straat, iedereen lijkt ontzag te hebben voor de Franse kol die over bergen raast en niet van plan lijkt haar adem in te houden. Iedereen bang, behalve zij. Ze had een ernstige oogopslag in een meisjesachtig gezicht, de vrouw die hem gerust wilde stellen in het vliegtuig. Na de landing raakte ze zijn hand even aan, die met het litteken. Het wond hem op. Hij was achter haar aan naar de bagagehal gelopen en had haar telefoonnummer gevraagd. Misschien denkt ze nu dat hij het type man is dat grossiert in nummers, of erger: dat hij een slapjanus is, want daar heeft ze dan gelijk in, anders stond hij hier niet.

Boulevard de la Gare. De naam suggereert een welstand die niet strookt met deze pleinvormige armoede. Misschien helpt het als de platanen bladeren krijgen en de weg verderop wat gaan belommeren, maar zover is het nog lang niet. Deze bomen zijn hem bekend, er stond er een voor het raam van de kamer waar hij vanaf de dag dat hij kon praten studeerde, uur na uur, dag na dag, noot na noot. Als zijn blik afdwaalde zag hij hoe die boom leek op de vrouw die hem bewaakte, met vlekken

en bulten en voeten die uit haar schoenen puilden als wortels uit de grond. Dit moet stoppen, de wereld wordt een web vol draden naar wat ooit was, het kleeft zich aan hem vast, zo kan hij niet voorwaarts.

Wat verderop verschijnt een jonge vrouw, tener, met een cellokoffer op haar rug. Vragend loopt hij haar tegemoet. Kom mee, gebaart ze en ze neemt hem mee naar een plekje in de luwte, zodat haar baret niet afwaait en ze elkaar beter kunnen verstaan. Terwijl ze hem aan blijft kijken belt ze een taxi. ‘Tien minuten,’ zegt ze, ‘over tien minuten is hij er.’ Dan draait ze zich glimlachend om met haar zware instrument, ze moet haar trein halen. Hij kijkt haar na. Een bekend beeld, dat niet eerder zoveel pijn deed. Ze heeft hem niet gevraagd waar zijn viool is, want ze kent hem niet. Hij hoefde haar niets uit te leggen en dat is precies waarom hij hier is: om niemand iets uit te hoeven leggen. Om te vergeten wat er die nacht is gebeurd.

De taxichauffeur arriveert een half uur later dan afgesproken, het zweet dat langs zijn plooiën druipt lijkt niet het gevolg van enig haasten. De geur die in de kleine ruimte blijft hangen is niet te harden. In deze weersomstandigheden durft Ove niet te vragen om een open raam, terwijl hij lucht nodig heeft op deze weg die zonder vangrail omhoog slingert. Hij dwingt zichzelf naar zijn schoot te kijken. Als de man een alcoholprobleem verbloemt, kan iedere beweging voldoende zijn om hen in het ravijn te storten. Uitstappen moet hij, zijn bagage gewoon achterlaten, want het bezit dat hem rest is waardeloos, op zijn huis na, maar daar heeft hij nu niets aan, hij wil er ook niet aan denken, dan kan hij nog beter naar buiten kijken. Zijn armen beginnen te tintelen, een vuist plet zijn borst. Hij buigt zich voorover, sluit zijn handen als een kom op zijn gezicht en ademt, drie tellen in, zes tellen uit. Rustig blijven nu, hij is er bijna en dan komt alles goed, dan is hij veilig.

‘Weet u zeker dat u hier moet zijn?’

Ove kent de plek niet. Het schemert. Achter struiken is het silhouet van een huis zichtbaar, dat moet het *maison à rénover* zijn dat zijn stiefzuster kocht met wijlen de liefde van haar leven. Het leven dat niet kieskeurig is in wie het over de rand duwt, hij had graag een ander op de voorste rij geplaatst als hij het voor het zeggen had. Wat een puinhoop. Onder een oude bloempot ligt een sleutel, om de hoek van de deur hangt een zaklantaarn. Hij kan nog terug, naar het kleine stadje waar een comfortabel hotel zal zijn.

‘Ja, dit is het.’

‘Hou het portier goed vast als u uitstapt, de Tramontana is geen lieverdje. Ze komt in drievoud en vandaag is haar derde dag. Morgen schijnt de zon, dat zult u zien.’

De man heeft geen idee hoelang een dag kan duren voordat het morgen is, denkt Ove als hij het pad tussen de bramen zoekt. Hij zal ze eruit moeten rukken, één voor één. Hij zal zich bezeren, maar dat is niet erg, dan weet hij dat hij leeft. Voor nu wil hij alleen nog een bed vinden.

Het ochtendlicht dat door kieren in het luik naar binnen schijnt, legt genadeloos bloot wat hij al vermoedde: grijsblauwe pluizen op het matras. Is het al in zijn kleren getrokken, het vocht, de schimmel? Het proces van uiteenvallen zal hem nu ook van buitenaf aanvreten als hij niets doet. Hij loopt naar het raam, stram van het nachtvocht. Omringd door een wirwar van scheuren en barstjes is een gat zichtbaar dat lijkt op een vogel. Niet een die vliegt, een die afwacht, op een tak. Voorzichtig trekt hij het open en duwt tegen de planken waar wilde wingerd doorheen is gegroeid. De tegenstelling tussen de kamer en het feeëriek belichte berglandschap had niet groter kunnen zijn. Hier moet hij blijven staan, in wat zijn zus hem beloofde. Alleen ademen, verder niets. Niet denken, niet voelen. Even zijn, in deze sereniteit.

Een uit zijn winterslaap gewekte hagedis komt in beweging en glipt naar binnen. Ove volgt hem met zijn ogen langs de muren, tot hij onder het bed verdwijnt. Het zal moeite kosten het dier te vangen en vrij te laten. Hoe pak je zo'n reptiel op? Durft hij het aan te raken? Hij kijkt liever weer uit het venster. Denkt aan lang geleden, aan de jongen die via beelden in zijn viewmaster ontsnapte aan het donkere hol op zolder, waar het kraakte en piepte, waar muizen elkaar achterna zaten en zijn moeder hem niet kon horen als hij haar riep. Hij fantaseerde er zijn eigen universum, in de voorbijkijkende natuurpracht en wereldwonderen in 3d. Het zou een kwestie van tijd zijn voordat hij als violist alle landen van de wereld zou kunnen bereizen. Het kind wist nog niet van de strakke tourneeschema's, noch van de vrouw die hij later zou ontmoeten. Die hem opdroeg 's nachts vanuit alle werelddelen sms-berichten te sturen, ieder uur opnieuw, om collega's uit zijn bed te weren, al gaf ze dat nooit als reden. De vrouw in wiens handelen hij zo graag tekenen van liefde wilde zien. De vrouw die hij eindelijk heeft verlaten.

Hij hangt zijn beslapen jas over de vensterbank, trekt een trui aan en gaat naar buiten. Aan de overkant bevindt zich een klein huis dat liefdevol onderhouden lijkt. Op de gevel krullen de letters 'Au bout du monde'. Tegen de zomer, als de klimroos er overheen bloeit zal het moeilijker leesbaar zijn, maar dan doet het einde van de wereld er ook minder toe. Achter het tuinhekje bungelt oudemannenondergoed aan een waslijn. Zou er werkelijk zoiets bestaan als simpel geluk? Moet je er minder voor weten of het weten juist onder ogen zien? Hij wil er niet over nadenken, zijn telefoon moet worden gevoed, hij smacht naar koffie. Op anderhalf uur lopen vind je winkels en cafés, vertelde zijn zus. Als hij die tijd verkort hoeven zijn ledematen niet te bevriezen in de januarizon.

Het is een lang pad naar de verharde weg. Mae zal hem hier

niet kunnen vinden als ze naar hem op zoek gaat. Hij heeft haar geslagen voordat hij vertrok en hij is er niet gerust op dat ze het daarbij laat zitten. Als dat jaren eerder was gebeurd, dan had dat hun relatie misschien een andere wending gegeven, maar aan hadden heb je niets. Als hij een deur had gevonden naar een ander verloop van hun geschiedenis, dan had hij die geopend, maar hij was niet in staat helder te zien. Verliefdheid vervormt, verslaving evenzeer. Hij was haar junk geworden.

‘Vleermuissoep, spleetogen eten vleermuissoep. Als ze daar ziek van worden is het hun eigen schuld, alleen zitten wij hier straks met hun rotzooi. Wat mag het zijn?’

Ove bestelt een dubbele espresso. Het nieuws was hem niet ontgaan, de tv staat hard in de smalle bar-tabac. Er is in dit land een vierde geval van het onbekende virus gerapporteerd en in een ander werelddeel presenteerden een wereldleider en een premier een ‘vredeplan’, dat bestaat uit nieuwe annexaties en het uitroepen van Jeruzalem tot hoofdstad van Israël. Hij had zich bijna verslikt in zijn koffie.

‘Verbieden. Alle vluchten uit China verbieden. We hebben daar niks te zoeken.’

Ove zou best uit willen leggen wat we daar al jaren zoeken, hij hoeft slechts naar de luidruchtige boodschapper aan de muur te wijzen, maar hij is te moe, zou graag zijn hoofd even op de tafel leggen. De andere tafels hebben hun stoelen nog op schoot. Een vrouw loopt langs hem heen met een druipende mop, haar werk zit er op. De muren behoren niet tot haar takenpakket, want de nicotineaanslag dateert van vóór het rookverbod, net als de bleke posters die iets aankondigen dat allang voorbij is. Zijn blik wordt getrokken door een kubistisch affiche, van een Festival Pablo Casals. Hij zal er niet omheen kunnen, het zal ervan gonzen iedere zomer, het festival zal altijd blijven, ook al is de cellist bijna 50 jaar dood. De man was het idool van zijn moeder, ook 50 jaar dood, alleen véél minder

oud geworden. De nostalgie die dit land zo kenmerkt zal hem ongevraagd met haar confronteren, terwijl hij zijn handen al vol heeft aan het buiten de deur houden van die andere vrouw.

De schoonmaakster komt terug om hem eens goed te kunnen bekijken.

‘Ça va, cheri?’

‘Oui, oui, het gaat, ondanks alles dat niet gaat, gaat het, gaat het wel goed, merci.’ Om te beginnen gaat hij straks croissants kopen, lekker vette croissants, en witte bonen in tomatensaus en ravioli in blik, een familiezak Madeleines, chocolademousse in drie kleuren, hoe meer e-nummers hoe beter, hij gaat nu over zijn eigen lichaam. Nooit meer het dagelijks geploeter uit trendy kookboeken om de ander mild te stemmen, geen gedekte tafels meer, gewoon eten uit blik op een stoel voor de kachel. Hout is er in overvloed. Spinnenwebben ook, de ruimte die rest in de rugzak zal gevuld moeten worden met schoonmaakmiddelen en als het past een gids over de regionale fauna. Het zal niet veel moeite kosten om te gaan houden van deze natuur. Fuck Mae.

Het stopcontact dat uit de muur hangt alsof het wacht op een onthoofding functioneert nog, want de batterij van zijn telefoon zorgt al bij de eerste voeding voor een braaksel aan berichten, hij kan ze ongelezen invullen, maar hij doet het niet, hij wil het niet, ze moet daarginds blijven, op 1200 kilometer afstand, ze moet een andere voetveeg gaan zoeken, hij wil dit bonkende hart niet meer, hij wil rust, een simkaart, hij moet een nieuwe simkaart kopen en terug naar wie hij ooit was, of uitvinden wie hij ooit nog zal kunnen zijn. De zon schijnt verdomme, de zon schijnt, hij is in de bergen en daar moet hij van gaan genieten. Het huis verbouwen tot iets dat van hemzelf is. De handen die tot vuisten ballen hoeven niet meer te worden gespaard. Het verse litteken is niet van invloed op zijn carrière, die was al verwoest nadat zij één voor één zijn vingers uitrukte.

‘Je was er zelf bij, Ove’, hoort hij zijn zus zeggen. ‘Je was er zelf ook, je was er zelf bij’, die mantra. Dat steekt hem. Eigenlijk zegt ze daarmee: je bent ook zelf verantwoordelijk. Maar waarvoor dan in godsnaam? Voor het zo oneindig, zo onvoorwaardelijk liefhebben?

Het pad lijkt met bepakking nog langer dan het al was. Na iedere bocht volgt de teleurstelling van een nieuwe klim, terwijl het bloed op zijn knie langzaam door zijn broek sijpelt. Het is onzinnig zichzelf op te leggen te genieten van de sneeuw op de zuidelijke bergtoppen, als dat leidt tot struikelpartijen en verwondingen. Waarom heeft hij de auto niet genomen in plaats van het vliegtuig, dat zou veel gemakkelijker zijn hier. Mae deed alsof het een evenwichtige verdeling was: ze woonden in *zijn* huis, ze reden in *haar* cabrio. Voorlopig trekt hij in beide gevallen aan het kortste eind en tot dat verandert zal hij zowel pakezel als drijver moeten zijn.

Onbeholpen laat hij zich zakken op de stam van een omgewaaide boom. Op rusten staat geen straf, het is aan hem om te beslissen wanneer hij welke rol aanneemt. Sinds zijn vader hem uitputte onder het motto ‘een gezonde geest in een gezond lichaam’ heeft hij de pest aan lopen op commando. Een van de dingen die hem te doen staan is het wandelen opnieuw uit te vinden, enerzijds uit noodzaak zich te verplaatsen, anderzijds om te testen of neurotransmitters eindelijk eens wat gelukshormonen aan kunnen maken nu hij vijftig jaar verder is. Er hapert nu eenmaal altijd iets op die plek daarboven en wie weet werkt een nieuw leven als smeerolie.

Bij het gehucht met twee huizen aan een cirkel om een auto te kunnen keren, zet hij zijn boodschappen neer en blijft staan. Iemand met een warrige harenkrans sopt zand van zijn tuinhek. Bijna glanst het weer korenblauw, zoals de nog natte luiken

en de deur van waaruit een melancholische melodie de man als een trouwe hond zal volgen. Hij zingt een refrein mee, dan draait hij zich om. Op een plek waar zelden iemand komt voel je een ander zelfs als die stilstaat, lijkt hij te denken.

‘Bonjour.’

Au bout du monde. Zelfs het bord glanst nu, ziet Ove als hij dichterbij komt.

‘Bonjour monsieur.’

‘Zoekt u iemand?’

‘Eh nee, ik ben de nieuwe buurman.’

‘Maar die is dood.’ Hij staart Ove ongelovig aan.

‘Ik ben de broer van de vrouw van de dode.’

‘Ach, zo ... zijn zwager. Triest. Triest verhaal. Sterven als je net een nieuw leven begint. En nu komt u hier wonen?’

‘Ja. Mijn naam is Ove.’

‘Het staat al 60 jaar leeg. Waarom zou iemand daar willen wonen?’

‘Voor het uitzicht’, zegt Ove, en dan komen de tranen. Als alles gesnoeid is, denkt hij, maar hij weet niet wat dat is in het Frans, snoeien. Hij probeert het met gebaren.

‘Ach zo ...’ De man is even stil en nodigt Ove dan aarzelend uit met hem mee te komen. Achter het huis staan twee schuurtjes. Het ene lijkt een gereedschapswinkel uit vervlogen tijden, in het andere hangt en staat wat moderne apparatuur.

‘Lenen. U mag het lenen. En daarna terughangen.’ De man dribbelt naar zijn achterdeur en komt even later terug met wat vlokkige doekjes.

‘Voilà. Is er elektriciteit, daarginds?’

Ove schudt zijn hoofd. Morgen en overmorgen komt de electricien de klus afmaken die sinds de zomer is blijven liggen, na het overlijden van Bernhard. Voorzichtig snuit hij zijn neus.

‘Dan ga ik maar weer aan de slag. Aan het werk. Poetsen. Bon courage!’

Een kind voelt Ove zich. De jongen van elf, die na de begrafenis van zijn moeder een Milky Way kreeg van de buurvrouw. Zij was er niet bij. Hij was er alleen met zijn vader en zijn pleeg-grootvader. De zon scheen door de oude kastanjeboom op de kist en ze hadden alle drie iets gespeeld. Woorden hadden ze niet kunnen vinden. Elkaar ook niet. Als intens eenzame mensen waren ze naar huis gelopen. De chocolade die hij op straat kreeg toegestopt was een beetje beschimmeld, maar toch had hij goed gesmaakt.

De kachel beschijnt kleren die als platte wezens tegen elkaar aan op de rode tomettes liggen, wachtend tot ze worden beslapen. Het behang ruikt nog naar schoonmaakazijn en een fles champagne, die had klaargestaan voor een liefhebbend stel dat op deze plek een tweede leven zou beginnen, wacht op een nieuwe aanleiding om ontkurkt te worden. Op schoot rust een zaklamp op een boek dat is opengeslagen bij 'de buizerd', de roofvogel die Ove eerder die dag had gespot, tien meter vóór zich op het asfalt. Toen hij het dier naderde vloog het weg, met een konijntje in zijn klauwen. Dat is de natuur, daar moet hij aan wennen.

Hij is net wakker geworden, ongerieflijk zittend tegen de muur. Misselijk. Wat doet hij hier? Wat doet hij überhaupt nog in dit leven? De vrienden die hij had, heeft hij van zich vervreemd door leugens te herhalen waarin alleen hijzelf nog wilde geloven en ook de muziek waarvoor hij zo lang leefde is hij voor altijd kwijt. Natuurlijk waren er dagen waarin hij het vervloekte: zijn viool, het studeren. Als hij direct uit school naar huis moest komen, terwijl de andere kinderen buiten speelden. Maar die dagen gingen voorbij. Hij herinnert zich de keer dat het hem werd toegestaan een paar klasgenoten uit te nodigen. 'Wil je dat dan zo graag, lieverd?' had zijn moeder gefluis-terd terwijl ze al lepelend naar haar soep bleef staren. 'Ja', had hij geantwoord, maar dat was het niet eens, het graag willen,

je moest ergens bij kunnen horen. Er waren weinig dagen om in te lijsten destijds, dit werd er geen van. De jongens roetsjten gillend van de trapleuning, terwijl zijn moeder probeerde te slapen. Ze sloegen lachend op de toetsen van de vleugel, tot zijn vader de kamer binnenkwam en hen een college gaf over vergeten componisten. Daarna verloor de straat voor hem iedere onschuld. Verlangens die hij ooit had naar sneeuwballen gooien, knikkeren en het hebben van een beste vriend transformeerden. Zijn instrument werd zijn beste vriend, zijn liefste wensen dat hij applaus zou krijgen en dat op een dag de glimlach van zijn moeder zou gaan leven. Op haar betere dagen zat ze in de salon, op haar bordeauxrode stoel, terwijl hij in de erker zat, waar hij zichzelf soms verstopte om haar te horen spelen als ze daartoe in staat was. De cello tussen haar benen. Haar smalle, bleke gelaat. De donkere lok die altijd voor haar ogen viel. Voordat ze begon te spelen, keek ze alsof ze in de verte de ziel zag zweven die haar was ontvlucht en die ze alleen op zichzelf kon heroveren met haar muziek. Het waren de eerste momenten in zijn leven dat hij zich realiseerde dat geluk ook pijn kan doen.

Opeens verlangt hij als het kind naar een omarming van zijn moeder. Wat Mae nooit heeft begrepen is dat je hem best een keer kunt slaan, als je daarna maar in staat bent sorry te zeggen en liefdevol te strelen.

Het is een begin, deze open plek in het bramenwoud, dit pad naar het hok waarin een met mos begroeide closetpot staat. Hij zou daar voorheen geen gebruik van hebben gemaakt, door al die vreemde insecten in het donker die hij – zelfs als ze er niet zouden zijn – overal voelt kruipen en grijpen en glijden, maar ook in dit opzicht heeft hij niets aan zijn grenzen, omdat ze rekbaar blijken als elastiek.

In de nacht doet een emailen pan dienst als po, zo een waar ze vroeger heldere groentesoep uit aten en waarin nu bij het ontwaken een rat zou kunnen drijven. Nog vervelender is de illegale beerput. Geld voor een waterzuiveringssysteem is er voorlopig niet, in het huis draait de teller al voor de kolossale elektricien; een man met olijke ogen die elk een andere kant op kijken en hem doen twifelen op welk van de twee hij zijn blik moet richten. De werkzaamheden van Monsieur Basset duwen Ove met twee sterke armen naar de bodem van zijn begroting.

Mae weet dat hij het niet lang zal volhouden op zijn reserves en dat zal haar geruststellen. Het is donderdag vandaag, ze zal op weg zijn naar haar eetgroep en zoals gebruikelijk te hard rijden, want het zijn altijd de anderen die op moeten letten. Hij ziet ze zitten aan hun voorgerecht, de dames, de één nog belangrijker dan de ander, de één nog heftiger betogend dan de ander hoe verlichtend het is je ego te overstijgen. In haar vrouwenwerken zal hij niet gemist worden, pas op de dag dat zijn afwezigheid iemand gaat opvallen, zal Mae met een verkla-

ring moeten komen. Als ze zijn vertrek accepteert is het eenvoudig: ze heeft hem verlaten, haar violist die het nooit tot concertmeester zal schoppen, er staan altijd betere partijen voor haar in de rij. Zo simpel ligt het toch kennelijk niet. Gezien de hoeveelheid mails die ongelezen geparkeerd staan, lijkt er geen sprake van dat ze hem opgeeft. Ze zal dus al haar creativiteit aan moeten boren om hem tot een verhaal te maken dat haar niet zal schaden en daar zal ze glansrijk in slagen.

Hij haat haar echokamers. Ze zijn hem vreemd en hij is er vogelvrij, omdat hij er wordt vervormd tot iemand waaraan collectief wordt gekneed, zonder daar iets tegen te kunnen doen. Kennelijk heeft Mae ze nodig. Ze valt ook op sterke mannen, terwijl haar tragiek is dat die de benen nemen na haar eerste pogingen hen eronder te krijgen. Ineens ziet hij de paradox: hem kreeg ze wel op de knieën, dus ze kreeg wat ze wilde, maar omdat ze hem daarom niet kon respecteren, strafte ze hem om wat hij haar aandeed. Hoe had hij in hemelsnaam dat patroon kunnen doorbreken? Hij haatte haar en hij hield van haar. Ze heeft ook haar geschiedenis, dat ziet hij heus wel, maar net zomin als zijn verleden een excuus is, is het hare dat. Verdomme, Mae.

Waarom kon ze hem niet laten wat hem het liefst was? Het instrument waarvoor zijn overgrootvader zijn kleine woning ooit verkocht, waarop zijn opa later speelde tot hem dat onmogelijk werd gemaakt, waarmee hijzelf kon reizen, op een vierkante meter en verder. Hoe had hij ooit bestand kunnen raken tegen de allesverwoestende jaloezie van die vrouw? Wat kan hij nu nog zeggen tegen de man die hij zo vaak zag dwalen door de straten van 19^e eeuw Parijs, waar een onuitwisbare geur de werkplaats wees waar de Vuillaume op hem wachtte? Hoe verantwoordt hij zich aan zijn grootvader, die ermee werd verbannen naar het Joodsch Symphonie Orkest, dat voorportaal van de dood? Fijn dat je de viool net op tijd gered hebt door hem in